

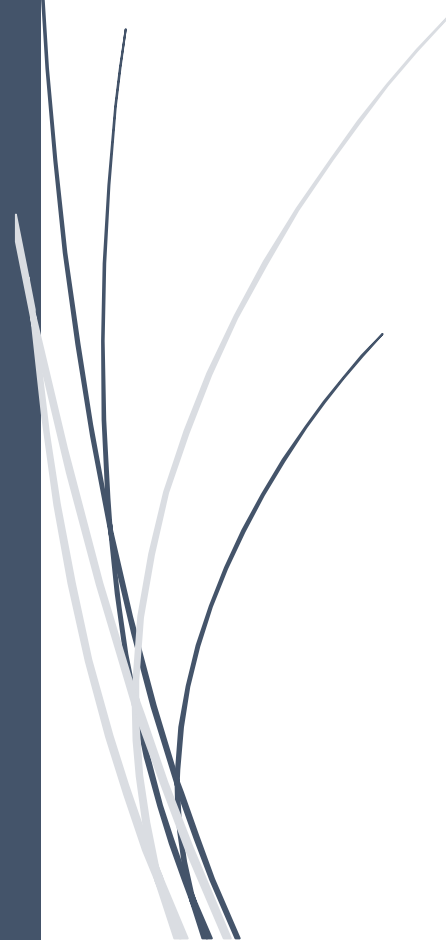


E-förslag: Starta anpassad grundskola i Hällstavik

2024-04-25

BSN 839-2022

Ann-Katrin Hegart
Enheten för resultat och analys
Avdelningen strategiskt kvalitetsarbete, hälsa och lärande
Barn- och utbildningskontoret





Innehåll

Sammanfattning	2
1 Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Dagens verksamhet och elevantal	2
1.3 Målgrupp för anpassade grundskolan	2
1.4 Historiska verksamhetsförändringar	3
2 Resultat	3
2.1 Statistik	3
2.2 Bemanning	3
2.3 Lokaler	4
2.4 Skolskjuts	5
3 Analys	5
3.1 Rekrytering av behörig pedagogisk personal och elevunderlag	5
3.2 Skolskjuts	6
3.3 Lokaler	6
4 Slutsatser	6
5 Referenser	7



Sammanfattning

Ett e-förslag har inkommit till Norrtälje kommunen avseende placering av en anpassad grundskola i Hallstavik. Skälet till förslaget anges vara den långa resvägen för eleverna från Hallstavik till centralorten Norrtälje, där kommunens två befintliga anpassade grundskolor är belägna. E-förslaget anger att kommunen kan spara pengar genom minskade skolskjutskostnader samt att det redan finns lämpliga lokaler för att kunna starta upp en anpassad grundskola.

Utifrån utredningens resultat bedömer barn- och utbildningskontoret att det inte finns tillräckligt elevunderlag för att starta upp en anpassad grundskola i Hallstavik.

Elevernas rätt till en god utbildning riskerar att bli bristande. En stor utmaning är tillgång till behörig legitimerad personal, vilket är ett av skälen till att verksamheten genom tidigare beslut centraliserats till Norrtälje stad. Rekrytering bedöms även idag vara problematiskt vid en nyetablering av en liten enhet i de norra delarna av kommunen.

Förutom elevunderlaget saknas ändamålsenliga lokaler. De lokaler som tidigare användes till den anpassade grundskolan är inte lämpliga utifrån dagens krav. En nyetablering av en skola för ett litet antal elever medför stora kostnader, vilket påverkar hela skolstrukturen i kommunen även om just skolskjutskostnaderna beräknas minska.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Barn- och utbildningskontoret har fått i uppdrag att utreda möjligheterna att starta en anpassad grundskola i Hallstavik.

Bakgrunden till uppdraget är ett e-förslag som lämnats in till Norrtälje kommun. Förslaget hänvisar till den långa resvägen mellan Hallstavik och Norrtälje som överstiger åtta mil tur och retur. Det beskrivs som en alltför lång daglig resväg för barn med särskilda behov.

1.2 Dagens verksamhet och elevantal

Idag finns två anpassade grundskolor i Norrtälje kommun. En enhet med 70 inskrivna elever bedrivs i kommunal regi, Norrgårdsskolan norra, belägen i Grindområdet. En enhet med 30 inskrivna elever bedrivs i enskild regi, Baldersskolan, belägen i anslutning till Wigulfskolan.

1.3 Målgrupp för anpassade grundskolan

För att ha rätt till plats i anpassad grundskola krävs en dokumenterad intellektuell funktionsnedsättning. Intellektuell funktionsnedsättning beskrivs som en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada som orsakats av yttre våld eller kroppslig sjukdom.¹

¹ Skolverket. Mottagande i anpassad grundskola.



Statistik visar att cirka en procent av befolkningen har en lindrig intellektuell funktionsnedsättning². Antalet har ökat under senare år. År 2016 var andelen 0,9 procent i Stockholms län för att år 2022 ha stigit till 1,2 procent³. Ökningen beror till stor del av ändrade förhållningssätt i bedömningen av individen.

1.4 Historiska verksamhetsförändringar

Fram till och med läsåret 2012/2013 bedrev Norrtälje kommun en anpassad grundskola i Hallstavik. Verksamheten upphörde från läsåret 2013/2014 och eleverna flyttades över till den anpassad grundskolan på dåvarande Grindskolan. Det var vid tidpunkten sex inskrivna elever, tre elever i årskurserna 1-3 och tre elever i 4-6.

Vid den tidpunkten fanns det cirka 40 elever inskrivna i Norrtälje kommun. Vid de anpassade grundskolorna i Norrtälje finns idag en överrepresentation av elever från Hallstavikområdet, cirka 20 elever inskrivna.

Den ändrade skolstrukturen berodde främst på ökade behörighetskrav för personal i den anpassade grundskolan från och med 2015 men även på vikande elevantal.

2 Resultat

2.1 Statistik

Befolkningsunderlaget i det upptagningsområde som innefattar Hallstavik och angränsande orter omfattar cirka 850 elever mellan årskurs 1-9. Utifrån det nationella procenttalet på cirka en procent bedöms det finnas ungefär nio elever i åldern 7–16 år som skulle vara kvalificerade att ingå i den elevgrupp som har rätt att gå i anpassad grundskola.

De elever som för närvarande är inskrivna på de två befintliga anpassade grundskolorna inom upptagningsområdet uppgår till 17 elever. Nio elever är inskrivna på Norrgårdets anpassade grundskola och åtta elever är inskrivna på Balders anpassade grundskola.

2.2 Bemanning

Behörighet

För att driva en anpassad grundskola krävs behöriga lärare och annan personal som specialpedagoger och elevhälsopersonal. Det är en utmaning att rekrytera behöriga lärare till den anpassade skolan.

Nya behörighetskrav trädde i kraft 2018 för lärare som undervisar i den anpassade grundskolan. För att bli behörig att undervisa i anpassade grundskolan eller anpassade gymnasieskolan måste du som huvudregel ha en speciallärarexamen med inriktning mot intellektuell funktionsnedsättning. Dessutom krävs en förskollärary- eller lärarexamen eller motsvarande. Du blir också behörig om din lärar- eller förskollärarexamen omfattar en inriktning eller specialisering mot intellektuell funktionsnedsättning.⁴

² Funka. Grundarna till den internationella branschorganisationen för tillgänglighetsexperter, IAAP. www.funka.com

³ Psykologtidningen 202203022

⁴ Skolverket 2024. Krav för att få behörighet att undervisa i anpassad grundskola.



Före 2018 var det möjligt att tillsvidareanställa personal utan legitimation för den anpassade skolan. Det är till stor del lärare som har behörighet i grundskolan men inte i den anpassade grundskolan som arbetar kvar. Under nuvarande lagstiftning ska nyanställda lärare vara behöriga för den anpassade skolformen.

Behörighetsgraden inom den anpassade grundskolan är 65 procent i Norrtälje kommun. Det är lägre än i riket som har 84 procents behörighet.

Personalintensiv verksamhet

Den anpassade grundskolan är personalintensiv både i förhållande till lärare och till annan personal som elevhälsa, specialpedagoger och resursassistenter. Det är elever från årskurs 1 till 9 som har individuella behov och där samtliga ämnesområden ska täckas in. Är det elever med grav intellektuell funktionsnedsättning som även har en autism eller elever som har multihandikapp kräver det ytterligare resursassistenter.

Kursplaner

Den anpassade grundskolan har två kursplaner, en för elever som läser ämnen och en för elever som läser ämnesområden. De elever som läser ämnesområden är de som har störst stödbehov.

Fritidshem

Elever i den anpassade grundskolan har rätt till fritidshemsutbildning utifrån ett eget behov eller familjens behov.

Undervisningen ska ledas av behörig lärare i fritidshem. Förutom lärare i fritidshem krävs även barnskötare eller motsvarande. Elever i den anpassade grundskolan som har särskilda behov av stödpersonal har med största sannolikhet det även i fritidshemmet.

2.3 Lokaler

Boverkets krav på anpassad grundskolas lokaler är specifika och omfattande. För varje elev krävs till exempel dubbel ytan jämfört med den ordinarie grundskola, 20 m² i stället för 10 m². Särskilda krav ställs på färgsättning, ljudisolering och ljus. Lokalerna behöver vara anpassade för rullstolsburna elever vilket betyder inga trösklar, ramper, höj- och sänkbara bord, spisar och annan utrustning eleverna behöver. Toaletter behöver vara anpassade och i anslutning till varje undervisningsyta finns behov av vilorum. Generellt finns behov av flera mindre grupperum, klassrum och större samlingsrum än i grundskolan.

Den anpassade grundskolan behöver ha tillgång till salar för praktiskestetiska ämnen som hemkunskapssal, idrottshall, bildsal, slöjd och musikrum. Utöver dessa ämnessalar behöver undervisning i naturorienterade ämnen, kemi, fysik och biologi, lämpliga klassrum med rätt utrustning och möjlighet till laborationer för högstadiets elever. Förläggs den anpassade grundskolan till ett högstadium med ordinarie grundskoleverksamhet där dessa specialsalar redan finns kan dessa till viss del samnyttjas.

Tillagningskök på plats är önskvärt då eleverna i större utsträckning behöver anpassad kost gällande konsistensanpassningar och liknande.

För fritidshemmet finns krav på den fysiska miljön. Miljöns utformning har betydelse för elevernas möjligheter att utvecklas. Huvudmannen och rektorn ansvarar för att se till att



fritidshemmets lokaler ger utrymme för olika typer av verksamhet, såväl livliga aktiviteter som lugnare och mer rofyllda, i både större och mindre grupper. Det är viktigt att det finns naturliga avgränsade platser i fritidshemmet där eleverna kan vila, sitta och prata eller läsa och där ljudnivån kan hållas låg. Eleverna behöver också tillgång till en säker utemiljö som ger tillgång till lek och rörelse.⁵

2.4 Skolskjuts

Resorna för eleverna till och från Norrtälje och Hallstavik på cirka åtta mil per dag är anledningen till det e-förslag som lämnats in till Norrtälje kommun.

Elever i anpassad grundskola erhåller skolskjuts med taxi. Resan mellan Hallstavik och Norrtälje tar cirka 50 minuter och kostar enkel väg drygt 1 200 kronor per elev. Åker eleven ensam är kostnaden cirka 200 kronor dyrare per resa och person. Kostnaden för ett skolår blir cirka 450 000 kronor per elev som åker ensam tur och retur. De allra flesta elever samåker till skolan vilket medför betydligt lägre kostnader per år. Det är cirka 85 000 kronor per barn och år.

3 Analys

3.1 Rekrytering av behörig pedagogisk personal och elevunderlag

Den tidigare anpassade grundskolan i Hallstavik avvecklades på grund av litet elevunderlag samt att det var en stor utmaning att rekrytera behörig personal. Dessa två utmaningar gäller fortfarande. Trots att behörighetskravet funnits sedan 2018 är det fortfarande svårt att rekrytera behöriga lärare till skolformen. En liten enhet ska leva upp till samma lagkrav som större enheter.

Även geografiska aspekter påverkar förutsättningarna för att rekrytera behöriga. Konkurrenten om lärare i större städer och svårigheterna att rekrytera på landsbygden med låga invånarantal och långa resvägar påverkar.

Det är förutom en utmaning att rekrytera även en ekonomisk utmaning att starta upp en verksamhet där elevvolymerna är små samt kan variera stort mellan åren.

Åldersgruppen i årskurserna F-6 i de norra kommundelarna förväntas minska med cirka sju procent till år 2033. Det gäller även barn i årskurserna 7–9 men i lägre omfattning.

Statistik visar dock att andel barn med lindrig funktionell funktionsnedsättning generellt ökar något. Sett till siffrorna i Stockholms län är ökningen cirka 0,3 procentenheter under senaste året vilket i dagsläget skulle ge cirka elva barn ur den potentiella geografiska gruppen rätt till plats i anpassad grundskola i stället för cirka nio. Denna ökning väger dock inte upp det minskade elevantalet enligt den demografisk beräkningen. Beräknat på tio år blir differensen cirka fyra procent färre barn i området.

Många nyanlända till kommunen blir hänvisade till Hallstavik under sina första två år i Sverige. Efter två år upphör det stödet och familjerna får lösa bostad på egen hand vilket kan betyda att de flyttar till annan ort. Detta gör en prognos osäker.

⁵ Skollagen kap. 3 §, 14 kap 9 §, 37 Miljöbalk (SFS 1998:808), Förordning (SFS 1998:901), Skolinspektionen, 2010, Kvalitet i fritidshem, Kvalitetsgranskning, sid. 30.



3.2 Skolskjuts

Förläggs en anpassad grundskola till Hallstavik bör kostnaderna för skolskjutsar kunna sänkas avsevärt då resorna blir kortare eller utgår för flertalet elever. Eleverna behöver fortfarande skolskjuts men avstånden blir kortare om vårdnadshavarna väljer att skriva in sina barn i Hallstavik i stället för att åka till Norrtälje tätort. Taxiresorna till och från Norrtälje från Hallstavik är långa och kan innebära svårigheter och hinder för den anpassade grundskolans elever men tidsmässigt följer de kommunens policy för skolskjuts om maximalt en timmes resväg en väg.

Om två av de elever som bor i Hallstavik och som idag åker till Norrtälje i stället kan få skolgång i Hallstavik minskar kostnaderna för skolskjuts med cirka 1 miljon kronor per år. Norrgårdsskolan och Baldersskolan, får sannolikt få färre elever. Det innebär i sin tur en utmaning för dessa skolor när elevvolymerna minskar. Det är inte givet att den/de lärare som eventuellt får sluta vid Norrgårdsskolan vill byta arbetsplats till Hallstavik utan vid uppstart av en ny anpassad grundskola behöver eventuellt nyrekryteringar göras för bemanning.

Med nio potentiella elever spridda över grundskolans alla årskurser behövs flera lärare. Då dessa elever besitter särskilda behov är också flera resurspersoner nödvändigt. Bemanningen på en nybildad enhet blir mer kostsam än om de nio tänkta eleverna skulle gå kvar i Norra Norrgårdsskolan eller på Baldersskolan.

3.3 Lokaler

Boverkets byggregler för anpassad grundskola är många och detaljerade. Det blir därför kostsamt att anpassa äldre byggnader för ny verksamhet i form av anpassad grundskola. Att bygga en ny anpassad grundskola i Hallstavik medför stora kostnader utifrån dagens byggkrav.

En anpassad grundskolan skulle kunna förläggas i anslutning till Hallsta skola där alla åldrar i grundskolan finns representerade liksom erforderliga salar och behöriga ämneslärare.

I dagens läge anser dock rektor på Hallsta skola att fungerande utrymmen inte finns då byggkraven inte möts och grupprum saknas.

Det har skett en omfattande ombyggnation av den anpassade Norrgårdsskolan för att anpassa den till elevgrupperna under de senaste fem åren. Skolan har idag kapacitet att ta emot den elevvolym som söker sig till skolan. Tillsammans med Baldersskolan täcker skolorna upp nuvarande behov.

4 Slutsatser

Barn- och utbildningskontorets samlade bedömning utifrån utredningen är att det inte finns tillräckligt elevunderlag för att starta upp en anpassad grundskola i Hallstavik.

Förutom lågt elevunderlag saknas ändamålsenliga lokaler. De lokaler som tidigare användes till den anpassade grundskolan är inte lämpliga utifrån dagens krav. En nyetablering av en skola för så få elever medför stora kostnader som påverkar hela skolstrukturen i kommunen.

Elevernas rätt till en god utbildning med behörig och legitimerad personal är en stor utmaning och bedöms vara extra problematisk vid en nyetablering av en liten enhet i de



norra delarna av kommunen. Norrtälje kommun har redan i befintlig anpassad skola en lägre lärarbehörighet, oavsett regi, än riket i stort.

5 Referenser

Skriftliga källor

Skollagen kap. 3 18 §, 14 kap 9 §

Miljöbalk (SFS 1998:808)

Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarers egenkontroll

Skolinspektionen, 2010, Kvalitet i fritidshem, Kvalitetsgranskning, sid. 30.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR

Norrtälje kommuns styr- och ledningssystem, Rodret, 2024-02-05

Funka, 2024-02-05

Psykologtidningen, 2022-03-22

Intervjuer

Wiberg, Susanna, rektor Hallsta skola, BoU, Norrtälje kommun

Wallin, Annika, BoU, Norrtälje kommun

Brus, Agneta, Strategisk controller, BoU, Norrtälje kommun

Christiansen, Sylvia, Lokalstrateg, BoU, Norrtälje kommun

Eriksson, Agneta, Centrala elevhälsan, BoU, Norrtälje kommun

Hammarberg, Theresa, inspektör/tidigare lokalstrateg, BoU, Norrtälje kommun

Kaneko Högdahl, Merja, samordnare/handläggare, BoU, Norrtälje kommun